

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ВІННИЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
Кафедра теорії та методики музичного виховання

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник директора
з навчальної роботи
О.В. Когутик
« 04 » вересня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИБІРКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АРАНЖУВАННЯ ТА ЧИТАННЯ ХОРОВИХ
ПАРТИТУР
(АРАНЖУВАННЯ)

підготовки бакалавра
галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальність 014 Середня освіта
спеціалізації Музичне мистецтво

2022-2023 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «**Аранжування та читання хорових партитур (Аранжування)**» для студентів за спеціальністю 014 «Середня освіта (Музичне мистецтво)»

Мова навчання – українська.

РОЗРОБНИК: Гаврилук О. А., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики музичного виховання

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри теорії та методики музичного виховання

Протокол № 1 від 29 серпня 2022 року.

Завідувач кафедри

С. Іскра Іскра С. І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 2	Галузь знань <i>01 Освіта/Педагогіка</i> (шифр і назва)	Вибіркова	
Модулів – 2			
Змістовних модулів - 2			
Індивідуальне науково-дослідне завдання	Спеціальність: <i>014</i> <i>«Середня освіта (Музичне мистецтво)»</i>	РІК ПІДГОТОВКИ	
Загальна кількість годин – 60		2022-й	2023-й
		СЕМЕСТР	
		4-й	
		ЛЕКЦІЇ	
		2 години	
		ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	
		28 годин	
		ЛАБОРАТОРНІ РОБОТИ	
		-	
		ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ	
		-	
		САМОСТІЙНА РОБОТА	
		30 годин	
		ВИД КОНТРОЛЮ:	
		залік	
Тижневих годин для денної форми навчання: <i>аудиторних – 2</i> <i>самостійної роботи студента – 2</i>	Ступінь вищої освіти <i>бакалавр</i>		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи для денної форми навчання становить 50/50 (%).

Передумови для вивчення дисципліни: наявність знань з елементарної теорії музики, гармонії, хорознавства, хорового диригування, методики музичного виховання в ЗЗСО.

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

Курс «Аранжування» є складовою частиною комплексу спеціальних хорових дисциплін, спрямованих на формування фахових знань, умінь і навичок майбутнього вчителя музичного мистецтва. Оволодіння навичками грамотного аранжування відкриває перед ним додаткові можливості для збагачення хорового репертуару літературою, що підбирається та аранжується з урахуванням індивідуальних особливостей і професійно-технічних можливостей даного колективу.

2.1. **Мета** навчальної дисципліни «Аранжування»: надання студентам різнобічних знань з теоретичних основ хорового аранжування; оволодіння студентами навичками перекладення хорових та сольних вокальних творів для різних складів хору; розвиток глибокого розуміння специфіки хорового звучання через сприяння розвитку професійних якостей педагога-диригента; розвиток творчого художньо-образного мислення студентів, виявлення їх творчого потенціалу; сприяння реалізації набутих знань, умінь і навичок в подальшій професійній діяльності.

2.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Аранжування» є:

- оволодіння умовами досягнення основних елементів хорового звучання;
- оволодіння засобами самостійної роботи диригента над хоровою партитурою;
- оволодіння методичними принципами аналізу аранжованих творів;
- ознайомлення зі специфікою хорового письма та прийомами аранжування;
- засвоєння і практичне оволодіння прийомами перекладень для дитячих хорів різного віку;
- практичне засвоєння вмінь аналізу хорових партитур з точки зору використання прийомів аранжування.

2.3. Компетентності

<p>2.3.1. Загальні компетентності (ЗК)</p>	<p>ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання у процесі навчання основ музичного мистецтва, художньої культури, теорії і практики художньо-творчого розвитку вихованців, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується системністю і комплексністю організації освітнього процесу в закладах дошкільної та загальної середньої освіти.</p> <p>ЗК 1. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p>
<p>2.3.2. Фахові компетентності спеціальності (ФК)</p>	<p>ФК1. Здатність користуватися символікою і сучасною термінологією музичної мови.</p>

2.4. Результати навчання

<p>2.4.1. Програмні результати навчання</p>	<p>ПРУ 7. Мати навички знаходження, обробки та аналізу інформації з різних джерел (передусім – за допомогою цифрових технологій).</p>
--	--

2.4.2. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- специфіку хорового письма та прийоми аранжування;
- теоретичні основи хорового аранжування;

- методичні принципи створення багатогранного хорового звучання, використовуючи прийоми хорового письма;

- методику перекладення хорових та вокальних, інструментальних творів для різних складів хору.

вміти:

- робити всебічний аналіз хорових партитур з точки зору використання прийомів аранжування;

- добирати репертуарний матеріал відповідно типу та виду хору для різних видів аранжувань;

- практично виконувати перекладення хорових, вокальних, інструментальних творів для різних складів хору;

- практично досягати гарного хорового звучання (розташування акордів, діапазони голосів, голосоведення) у новоствореній хоровій партитурі;

- здійснювати переклади для дитячих хорів різного віку.

3.Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Переклад хорових партитур на різні склади хору.

ТЕМА 1. Предмет хорового аранжування. Види перекладень та їх основні принципи.

Про цілі і завдання курсу «Хорове аранжування». Про необхідність оволодіння керівником хору навичками практичної роботи з перекладення для різних складів хору.

Про сутність понять «аранжування», «обробка», «інструментування».

Види перекладень для хору (з однорідного на мішаний, з мішаного на однорідний, з метою полегшення фактури, з метою ускладнення фактури, вокального твору з супроводом для хору, інструментального твору для хору, обробка народних мелодій).

Загальні принципи і прийоми аранжування.

Обов'язкова відповідність хорового перекладення оригіналу.

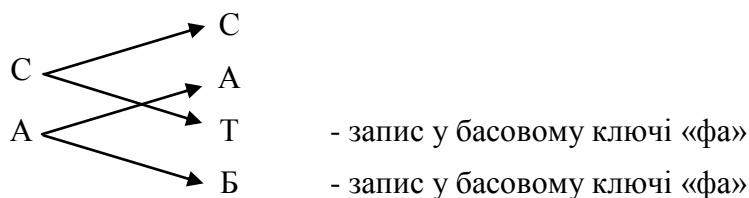
Необхідність врахування вимог гармонії, хороведення, специфіки хорового звучання.

Розташування і мелодичне положення акордів, голосоведення, особливості застосування регістрів, викладення теми, подвоєння голосів. Тембр, хорова «інструментовка», підтекстовка.

Приклади різних видів перекладень відомих майстрів хорового письма (М.Лисенка, М.Леонтовича, Ф.Колесси, Я.Степового, С.Людкевича та ін.), їх аналіз і порівняння.

ТЕМА 2. Перекладення з двоголосних та триголосних однорідних хорів на мішані шляхом октавного подвоєння голосів однорідного хору.

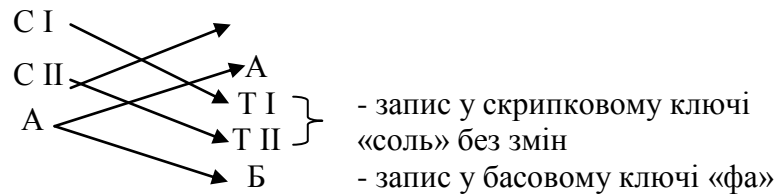
Збереження тональності при перекладенні із звичайного складу двоголосного однорідного хору (сопрано, альти). Випадки можливого транспонування при наявності в оригіналі двох високих чи двох низьких голосів. Запис хорової партитури твору при перекладенні з двоголосного однорідного хору на мішаний шляхом октавного подвоєння голосів:

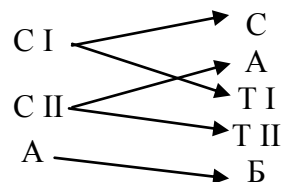
Збереження тональності при перекладенні із звичайного складу двоголосного однорідного хору (сопрано, альти). Випадки можливого транспонування при наявності в оригіналі двох високих чи двох низьких голосів. Різні варіанти подвоєнь при перекладенні триголосних однорідних хорів на мішані. Використання октавних подвоєнь у хоровій літературі. Різні варіанти подвоєнь.

Варіант I. Подвоєння всіх трьох голосів однорідного хору при перекладенні з жіночого хору:

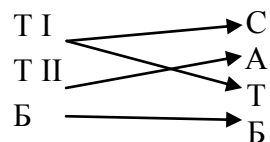

Варіант II. При перекладенні з жіночого хору:

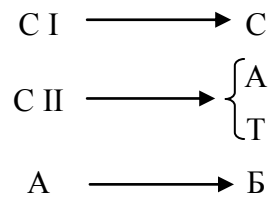
Варіант III. При перекладенні з чоловічого хору:

ТЕМА 3. Перекладення з триголосних однорідних хорів гомофонно-гармонічного складу на чотириголосні мішані.

Збереження мелодійної лінії крайніх голосів триголосного однорідного хору під час передачі їх крайнім голосам мішаного хору. Утворення двох середніх голосів у мішаному хорі на основі гармонії оригіналу. Роль середнього голосу в однорідному хорі при утворенні двох середніх голосів мішаного хору. Можливість використання у перекладеннях більш повного гармонічного звучання, ніж звучання триголосного однорідного хору. Необхідність заміни обернень акордів, які звучать в заключних кадансах однорідного хору, їх основними видами у перекладенні.

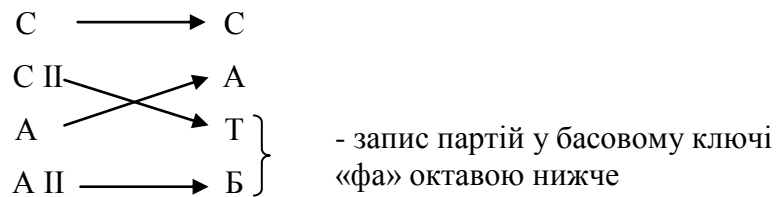
Схема 1. Запис хорової партитури при перекладенні з жіночого хору:

ТЕМА 4. Перекладення з чотириголосних однорідних хорів на чотириголосні мішані.

Зміна розташування голосів у перекладенні тональності оригіналу. Поява розриву між голосами при наявності в акордах однорідного хору широкого або мішаного розташування, а також при перехрещуванні голосів. Прийоми усунення цих розривів. Можливість широкого практичного застосування цього способу.

Схема 1. При перекладенні з жіночого чотириголосного хору:

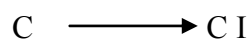

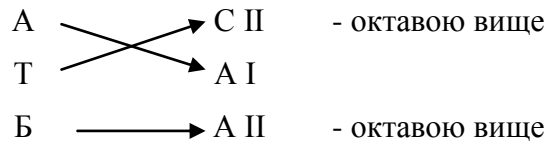
ТЕМА 5. Перекладення з чотириголосних мішаних хорів на чотириголосні однорідні.

Можливість широкого застосування творів при перекладенні мішаним прийомом. Використання чотирьох способів, які використовуються при різних моментах розвитку твору. Вибір того чи іншого способу в залежності від особливостей партитури мішаного хору.

Перший спосіб. Транспонування чоловічих голосів на октаву вгору, або жіночих на октаву вниз з відповідним перерозподілом цих голосів між партіями однорідного хору. Можливість заміни одного виду акорду іншими. Випадки заміни повного гармонічного звучання неповними акордами.

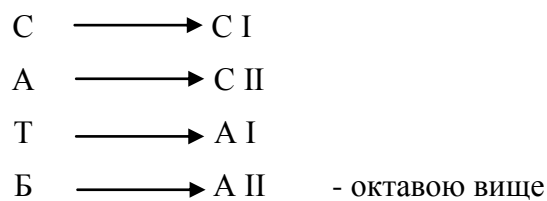
Схема 1. Запис хорової партитури при перекладенні для однорідного жіночого хору:

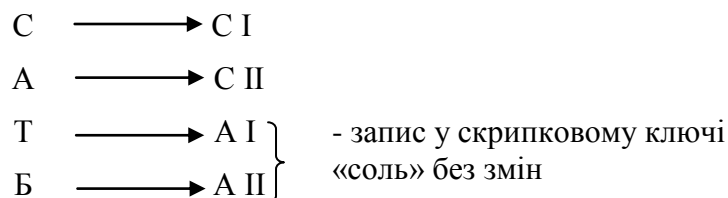
Другий спосіб. Використання даного способу при наявності розриву (більш октави) між басами і тенорами мішаного хору. Скорочення на октаву цього розриву при передачі голосів мішаного хору однорідному хору. Необхідність обмеження діапазону в партії басів.

Схема 2. При перекладенні для жіночого хору:

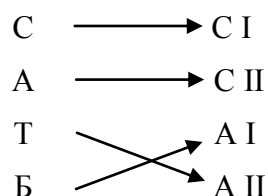
Третій спосіб. Можливість точного перенесення голосів мішаного хору в партитуру перекладення за умови звучання чоловічих голосів у верхньому регістрі, а жіночих – у нижньому або середньому.

Схема 3. При перекладенні для жіночого хору:

Четвертий спосіб. Передача транспонуючого на октаву басового голосу одному із середніх голосів однорідного хору. Зміна виду акорду при застосуванні четвертого способу.

Схема 4. Запис хорової партитури при перекладенні для жіночого хору:

ТЕМА 6. Перекладення з чотириголосних мішаних хорів на триголосні та двоголосні однорідні.

Збереження мелодії верхнього голосу. Утворення на основі гармонії нового середнього голосу. Можливість зміни лінії басу. Необхідність правильного розташування голосів у акорді. Найбільш доцільні варіанти заміни чотирьохголосних акордів трьохголосним звучанням.

Збереження у триголоссі ступенів, від яких залежить характер звучання гармонії (ввідний тон, септима, альтеровані звуки). Допустимість зміни виду акорду. Особливий підхід до вибору акордів у кадансових зворотах. Можливість звучання заключної тоніки у вигляді тонічного секстакорду.

Необхідність наближення двохголосного звучання до гармонічного колориту чотириголосного складу. Залежність вибору інтервалу від мелодійного положення чотирьохголосного акорду. Роль терції і сексти у відтворенні звучання тризвуку та їх обернень. Значення нестійких інтервалів (велика секунда, тритон, мала секунда) при передачі характеру звучання септакордів домінантової групи. Використання кварта і квінти на сильній і слабкій долях такту. Двоголосся у російській народній пісні. Можливі варіанти заміни чотирьохголосних акордів двохголосним звучанням.

РОЗДІЛ 2. Переклад вокальних творів для різних складів хору.

ТЕМА 1. Перекладення вокальних творів для хору а *cappella*.

Перекладення з прямим перенесенням голосів супроводу в хорову партитуру.

Особливості використання прямого перенесення голосів супроводу в хорову партитуру. Утворення єдиного ритмічного малюнку.

Перекладення з прямим перенесенням голосів супроводу в хорову партитуру зі зміною верхнього голосу супроводу по вокальному голосу.

Вплив акомпанементу на утворення хорових перекладень а *cappella*. Перекладення з прямим перенесенням голосів супроводу в хорову партитуру. Особливості даного перекладення: (октавні подвоєння в акомпанементі, наявність низьких басових нот, єдиний ритм у акомпанементі і вокальному голосі тощо).

Верхній голос акомпанементу при деяких моментах музичного розвитку звучить вище партій соліста. Визначення вокальним голосом мелодійної лінії верхньої хорової партії.

ТЕМА 2. Перекладення вокальних творів із збереженням інструментального супроводу.

Різноманітні форми акомпанементу. Найпростіша форма - акордовий склад.

Складні форми супроводу (гармонічна фігурація, ритмічна фігурація, мелодична фігурація).

Утворення нових голосів на основі звучання акомпанементу. Вимога співучості та виразності до розвитку мелодійної лінії новостворених голосів. Відповідність нових голосів гармонії акомпанементу. Використання при створенні нових голосів мелодійних зворотів акомпанементу. Можливість застосування найпростіших поліфонічних прийомів (наприклад, імітацій). Підтекстовка при поліфонічному звучанні.

ТЕМА 3. Перекладення вокальних творів для соліста і хору.

При їх почерговому звучанні. Запис хорової партитури для соліста та хору. Розподіл тематичного матеріалу (мелодії) між хором та солістом в залежності від художніх задач та технічних можливостей хору: пофразово, куплет-приспів, імітація тощо. Вибір фактури хорового звучання: гомофонно-гармонічна, поліфонічна, змішана. Особливості підтекстовки поліфонічної фактури.

При їх одночасному звучанні. Запис хорової партитури для соліста та хору при їх одночасному звучанні. Розподіл тематичного матеріалу (мелодії) між хором та солістом в залежності від художніх задач та технічних можливостей хору. Прийоми хорового письма для створення ефекту супроводу (спів закритим ротом, на певний склад, звукоімітуючий текст тощо). Вибір фактури хорового звучання: гомофонно-гармонічна, поліфонічна, змішана. Особливості підтекстовки поліфонічної фактури.

ТЕМА 4. Вільна обробка

Вибір музичного матеріалу для вільної обробки. Особливості гармонізації української народної пісні. Заспів, вивід, підголоски – три виразні, осмислені, логічно розвинені мелодії. Важлива риса народнопісенної творчості – її ладові особливості. Застосування міксолідійського, дорійського і фригійського ладу. Ладові устої народної пісні. Потреба зміни тональності.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	сем	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7
РОЗДІЛ 1. Переклад хорових партитур на різні склади хору.						
Тема 1. Предмет хорового аранжування. Види перекладень та їх основні принципи.	2	2				
Тема 2. Перекладення з дво-, триголосних однорідних хорів на мішані шляхом октавного подвоєння голосів однорідного хору.	4		2			2
Тема 3. Перекладення з триголосних однорідних хорів гомофонно-гармонічного складу на чотириголосні мішані.	4		2			2
Тема 4. Перекладення з чотириголосних однорідних хорів на чотириголосні мішані.	4		2			2
Тема 5. Перекладення з чотириголосних мішаних хорів на чотириголосні однорідні.	4		2			2
Тема 6. Перекладення з чотириголосних мішаних хорів на триголосні та двоголосні однорідні.	4		2			2
Модульний контроль.						
Разом за розділом 1	22	2	10			10
РОЗДІЛ 2. Переклад вокальних творів для різних складів хору.						
Тема 7. Перекладення вокальних творів для хору a cappella.	8		4			4
Тема 8. Перекладення вокальних творів із збереженням інструментального супроводу.	8		4			4
Тема 9. Перекладення вокальних творів для соліста і хору.	8		4			4
Тема 10. Вільна обробка.	14		6			8
Модульний контроль						
Разом за розділом 2	38		18			20
УСЬОГО ГОДИН	60	2	28			30

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Перекладення з двоголосних та триголосних однорідних хорів на мішані шляхом октавного подвоєння голосів однорідного хору.	2
2.	Перекладення з триголосних однорідних хорів гомофонно-гармонічного складу на чотириголосні мішані.	2
3.	Перекладення з чотириголосних однорідних хорів на чотириголосні мішані.	2
4.	Перекладення з чотириголосних мішаних хорів на чотириголосні однорідні.	2
5.	Перекладення з чотириголосних мішаних хорів на триголосні та двоголосні однорідні.	2
6.	Перекладення вокальних творів для хору a cappella.	4
7.	Перекладення вокальних творів із збереженням інструментального супроводу.	4
8.	Перекладення вокальних творів для соліста і хору.	4
9.	Вільна обробка	6
УСЬОГО ГОДИН		28

6. Теми лабораторних занять

Не передбачено

7. Теми семінарських занять

Не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Перекладення з двоголосних та триголосних однорідних хорів на мішані шляхом октавного подвоєння голосів однорідного хору.	2
2.	Перекладення з триголосних однорідних хорів гомофонно-гармонічного складу на чотириголосні мішані.	2
3.	Перекладення з чотириголосних однорідних хорів на чотириголосні мішані.	2
4.	Перекладення з чотириголосних мішаних хорів на чотириголосні однорідні.	2
5.	Перекладення з чотириголосних мішаних хорів на триголосні та двоголосні однорідні.	2
6.	Перекладення вокальних творів для хору a cappella.	4
7.	Перекладення вокальних творів із збереженням	4

	інструментального супроводу.	
8.	Перекладення вокальних творів для соліста і хору.	4
9.	Вільна обробка	8
УСЬОГО ГОДИН		30

9. Індивідуальні завдання

Не передбачено

10. Методи та технології навчання

За джерелом інформації: словесні: лекція (традиційна, проблемна, дискусійна), семінари, пояснювально-ілюстративні.

За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

За ступенем самостійності мислення: практично-репродуктивні, частково-пошукові, дослідницькі.

За ступенем керування навчальної діяльності: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів з літературою.

Комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутнього учителя музики та керівника вокального ансамблю чи художнього колективу з урахуванням творчих здібностей студента, його творчого потенціалу: кредитно-модульна технологія навчання; лекції; практичні заняття; складання опорних конспектів, графічних схем, таблиць; індивідуальна творча робота; аналіз хорової літератури; творчі завдання.

11. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання

Фронтальне та індивідуальне опитування, повідомлення, тестування, оцінювання практичних робіт, самоаналіз.

В основу оцінювання знань студента покладені такі якісні характеристики:

- широта й глибина знань в обсязі навчальної програми;

- творче панування теоретичного змісту курсу;
- обґрунтованість і аргументованість відповідей, точність визначень;
- самостійність і конструктивізм мислення.

Відмінно (А) студент одержує, якщо в своїй відповіді він виявив всебічні систематизовані, глибокі знання з курсу в обсязі програмного матеріалу, здатність правильно виконувати завдання, передбачені програмою, володіння інформацією, що міститься в основній і додатковій літературі, рекомендованій кафедрою, а також продемонстрував здатність до самостійного аналізу і творчого розв'язання поставлених завдань. Така оцінка виставляється за всі правильно виконані практичні завдання.

Дуже добре (В) студент одержує, якщо у своїй відповіді він виявив знання програмного матеріалу в повному обсязі, засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою, виконав завдання, в тому числі практичні, на рівні дескриптивного відтворення. Така оцінка виставляється за правильне виконання переважної більшості завдань.

Добре (С) студент отримує, якщо при загальному знанні програмного матеріалу студент протягом вивчення курсу у виконанні завдань припускався суттєвих помилок.

Задовільно (D) оцінюється відповідь студента, в якій він виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і роботи, продемонстрував здатність до виконання завдань, передбачених програмою, на рівні репродуктивного відтворення. Така оцінка виставляється студенту, який володіє необхідним резервом знань для усунення допущених помилок під керівництвом викладача. При вірній відповіді лише на половину запитань студент отримує **достатньо (E)**.

Незадовільно (FX) оцінюється відповідь, у якій студент виявив серйозні прогалини в знанні основного матеріалу, допустив принципові помилки при виконанні завдань, продемонструвавши рівень, нижчий від репродуктивного

відтворення. Такий рівень виявляє невідповідність студента до самостійної професійної діяльності.

Незадовільно (F) студент отримує у випадку, якщо не виконав більшість поточних форм контролю і дав менше половини правильних відповідей на підсумкові запитання.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ТА САМОСТІЙНА РОБОТА																				Підсумковий контроль (Залік)	Загальна кількість балів			
РОЗДІЛ 1 – 43 бали												РОЗДІЛ 2 – 37 балів												
T1		T1		T3		T4		T5		T6		МКР	T7		T8		T9		T10		МКР	20	100	
A	C	A	C	A	C	A	C	A	C	A	C		A	C	A	C	A	C	A	C				
2	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	10	3	3	3	3	3	3	3	3	3	13		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивчення дисципліни

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

- навчальна програма дисципліни;
- робоча навчальна програма;
- опорні конспекти лекції та практичних занять;
- інтерактивний комплекс забезпечення викладання дисципліни «Аранжування»;
- методичні рекомендації щодо організації самостійної та практично-творчої роботи студентів з навчальної дисципліни;
- перелік підручників та навчальних посібників з дисципліни;
- ілюстративні матеріали.

14. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Грицюк О.Ю., Сліпченко О.С. Аранжування та читання хорових партитур: практикум. Київ: Видавництво «Ліра-К», 2018. 40 с.
2. Карпенко Є.В., Карпенко Н.В. Хорове аранжування. Суми, «Мрія-1», 2007.
3. Толмачов Р. Хорове аранжування та вільна обробка. Вінниця, Нова книга, 2011.
4. Харковина Г. Хорове аранжування : комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни. Київ : Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв, 2012. 38 с.

Додаткова література

1. Дем'янко Н.Ю. Основи хорознавства і методики роботи з хором: навчальний посібник для студентів середніх спеціальних і вищих закладів освіти. Полтава: ПДПУ, 2004, 96 с.
2. Коломоєць О.М. Хорознавство: навчальний посібник для студентів вузів. Київ: Либідь, 2001, 168 с.
3. На крилах «Мрії»: збірка хорових творів / упоряд. Б. Дерев'янка. Львів, 2005. 225 с.

Інші інформаційні ресурси

1. Леонтович М. Хорові твори / ред.-упоряд. В. Кузик. Київ: Музична Україна, 2019. 464 с. <https://choircommunity.com.ua/mykola-leontovych-choral-works/>
2. Шпачинський О. Мистецтво хорового аранжування для народного хору. Теорія, методика, практика: навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. 328 с. <https://lib.chmnu.edu.ua/index.php?m=2&b=213>
3. Ades Hawley. Choral Arranging Paperback. URL : <https://www.amazon.com/Choral-Arranging-Hawley-Ades/dp/1423499875>
4. Sterling Robert. Principles of Choral Arranging. URL : <https://www.robertsterlingmusic.com/product/principles-of-choral-arranging/>
5. Shaw Tim. Choral Arranging in 10 Steps. URL : <https://blog.preludemusicplanner.org/2016/07/choral-arranging-in-10-steps>